

بسم الله الرحمن الرحيم

۱- شأن نزول آیات ۱۳۵ تا ۱۳۷

چند نفر از علمای یهود و مسیحیان نجران با مسلمانان بحث و گفتگو داشتند و هر یک از این دو گروه خود را اولی و سزاوارتر به آئین حق دانسته و دیگری را نفی می‌کردند و مسلمانان را به مذهب خویش دعوت می‌نمودند، آیات فوق نازل شد و به آن‌ها پاسخ گفت.

آیه ۱۳۵

واژه: **حنیف**: حق‌گرا، مستقیم و متمایل از باطل به سوی حق. (حنف: میل به حق، اعتدال) دین ابراهیم از آن جهت، «حنیف» نامیده شد که از هرگونه شرك و انحرافی به دور بوده و در مسیر مستقیم توحید قدم می‌گذارد.

۲- توحید، اصل اساسی شناخت آیین پاک

خودپرستی و خودمحوری به طور معمول سبب می‌شود که انسان حق را در خودش منحصر بداند، همه را بر باطل بشمرد و سعی کند دیگران را به رنگ خود در آورد چنان‌که یهود و نصاری چنین می‌گفتند.

در حالی که دینداران واقعی کسانی هستند که پیرو آئین توحیدی خالص باشند، توحیدی که هیچ‌گونه با شرك آمیخته نگردد، مهم‌ترین اصل اساسی برای شناخت آئین پاک از آئین‌های انحرافی همین رعایت کامل اصل توحید است.

قرآن کریم در این آیه به پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم دستور می‌دهد که در پاسخ تبلیغات آن‌ها بگو: «بلکه ما از آیین حنیف ابراهیم پیروی می‌کنیم که از مشرکان نبود». و این، کنایه از آن است که این دو دین آلوده به شرك هستند.

پیام: به تبلیغات سوء دیگران پاسخ دهید. «قالوا... قُل»

آیه ۱۳۶

واژه: **لأنْفَرَقُ**: فرق نمی‌گذاریم. (تفريق: پراکنده کردن، جداگانه افکنند).

۳- ایمان به همه پیامبران؛ لازمه پذیرش دین اسلام

این آیه، در واقع تفصیل جمله‌ی «**مِلَّةٌ إِبْرَاهِيمَ**» در آیه‌ی قبل است؛ یعنی لازمه دین ابراهیم، ایمان به همه پیامبران است. در این آیه، حساب حضرت موسی و عیسی از حساب پیروان‌شان جدا می‌شود و آن‌ها در ردیف پیامبران ابراهیمی قرار می‌گیرند که

«پروردگار شما مهربان است و (عمل) کم را قبول می‌کند. بنده‌ی خداوند، دو رکعت نماز مستحبی را فقط برای رضای خدا می‌خواند و خدا او را به خاطر همان دو رکعت داخل بهشت می‌کند».

باید توجه داشت که می‌توان به هر کاری رنگ خدایی داد. در حدیث آمده است: شخصی در دیوار خانه خود سوراخی ایجاد می‌کرد، امام صادق علیه السلام پرسید: «چرا چنین می‌کنی؟!»، جواب داد: «تا دودِ اجاقِ منزل بیرون رود». امام فرمود: «می‌توانی این منظور را داشته باشی که روزنه‌ای برای ورود روشنایی قرار دهی تا اوقات نماز را بشناسی!».

یعنی اگر قرار است، روزنه‌ای در دیوار ایجاد شود، چرا برای هدفی الهی نباشد؟! پیام: سعادت هر کس در گرو اعمال اوست. ادعای و شعار کارساز نیست. «لَنَا أَعْمَالُنَا وَ لَكُمْ أَعْمَالُكُم»

آیه ۱۴۰

واژه: **كَتَمَ**: پوشاند (کِتمان: پوشیده داشتن، پنهان کردن)

۹- آیا همه پیامبران، یهودی یا نصرانی بوده‌اند؟

يهود و نصاری به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم می‌گفتند: «تو پیامبر نیستی! زیرا خداوند پیامبر را تنها از بنی اسرائیل انتخاب می‌کند نه از عرب». آنان حتی پا را از این هم فراتر نهاده و هر کدام مدعی بودند که ابراهیم، اسماعیل، اسحاق و یعقوب علیهم السلام نیز، هم‌آین آنان بوده‌اند؛ در حالی که همه‌ی آنان قبل از موسی و عیسی علیهم السلام می‌زیسته‌اند. این، نشان‌دهنده‌ی لجاجت آنان با حق بود که موجب می‌شد مسلمات تاریخ را نیز انکار کنند. در این آیه، خداوند ایشان را به سبب این افکار جاهلانه و از روی تعصب، توبیخ و سرزنش می‌نماید.

پیام: پوشاندن حقایق و تسلیم نشدن در برابر حق، در ردیف بزرگ‌ترین ظلم‌ها می‌باشد. «وَ مَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ كَتَمَ»

آیه ۱۴۱

۱۰- دلیل تکرار

عبارات این آیه بدون تغییر در آیه ۱۳۴ وجود داشت. راز این تکرار آن است که اهل کتاب سخن خود را درباره ارتباط با گذشتگان تکرار کرده‌اند.

۶- رنگ خدایی

در این آیه آیین توحیدی و خالص را به رنگ خدایی تشییه می‌کند و این که هر کس به این آیین بگرود، رنگ خدایی دارد؛ رنگی که زیبایتر و قشنگ‌تر از تمام رنگ‌هاست. می‌دانیم که خداوند، جسم نیست و رنگ ندارد؛ بنابراین، منظور از «صبغة الله - رنگ خدایی» در اینجا، همان «اسلام» است که آیین توحیدی و مخلصانه است. آری! انسانی که با جهان‌بینی توحیدی زندگی می‌کند، تنها خداوند را مؤثر در عالم وجود دانسته و تمام قدرت‌های دیگر را نفی می‌کند. زندگی چنین فردی، رنگ شاد خدایی دارد؛ چرا که با آرامش و اطمینان و به دور از هرگونه اضطراب و نگرانی و دلهره است. گفتنی است این که خداوند در این آیه صحبت از «رنگ خدایی» می‌کند، ناظر به مراسم خاص مسیحیان است که آن‌ها کودکان خود را غسل «تعمید» می‌دادند و به آب آن، رنگ زردی مخلوط می‌کردند. آنان، زمانی که نوزادان را با آن می‌شستند و کودک رنگ زرد پیدا می‌کرد، می‌گفتند: «او رنگ نصرانیت به خود گرفت و از گناه ذاتی که از آدم به ارت برده بوده، پاک گردید».

۷- روایت تفسیری

از امام صادق علیه السلام در ذیل این آیه روایت شده است:
«مراد از رنگ الهی در این آیه، همان اسلام است».

هم چنین از آن حضرت نقل شده است:

«مقصود از رنگ خدایی، ولایت امیرمؤمنان و اهل بیت است. خداوند، هنگامی که از مؤمنان عهد و میثاق می‌ستاند، دل ایشان را با ولایت رنگ‌آمیزی نمود». پیام: زیباترین رنگ‌ها، رنگ خدایی است. «وَ مَنْ أَحْسَنَ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً»

۱۳۹ آیه

واژه: **أَتَحَاجُونَا**: آیا با ما بحث و جدال می‌کنید؟ (**محااجة**: حجت آوردن، بحث و جدال)

۸- اخلاص؛ مهم‌ترین عامل قبولی عمل

مفهوم «اخلاص»، پاک شدن از تمام ناخالصی‌ها می‌باشد. این واژه در فرهنگ دینی، بدین معناست که بندۀ، چیزی یا کسی را در عبادت خداوند شریک قرار ندهد و پرستش و خضوع او فقط برای جلب رضایت خدا باشد. در آیات و روایات، اخلاص، مهم‌ترین عامل قبولی عمل ذکر شده است. از امام صادق علیه السلام روایت شده است:

هم‌چون ابراهیم مردم را به توحید ناب دعوت می‌کردند.

یکی از امتحانات دین اسلام نسبت به سایر ادیان الهی، این است که اسلام به حقانیت دیگر پیامبران اعتراف داشته و به رسالت آنان ایمان دارد؛ اگرچه معتقد است آن ادیان توسط پیروان‌شان دستخوش تحریف گردیده است.

ایمان به همه‌ی پیامبران، نشانه‌ی وحدت رویه و هدف واحد آنان نیز هست.

۴- نزول قرآن به سوی مردم

در این آیه، از تعبیر «وَ مَا أُنْزِلَ إِلَيْنَا» برای ایمان به قرآن استفاده شده است. این تعبیر بیان‌گر این نکته است که قرآن کریم در عین این که بر پیامبر نازل شده، بر ما هم (از طریق پیامبر) نازل شده است. بنابر این، نقطه پایانی وحی، قلب مبارک رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم نیست؛ بلکه تا گوش امت اسلامی هم چنان ادامه دارد و به همین دلیل، هنگام قرائت یا گوش دادن «یا آیه‌ها الَّذِينَ آمَنُوا» گفتن لبیک مستحب است! پیام: در کنار ایمان قلبی، تسلیم عملی نیز لازم است. «آمَنَّا بِاللَّهِ ... نَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ»

۱۳۷ آیه

واژه: **شَفَاق**: جدایی از حق. (**شَقَّ**: شکافتن، نزاع و جنگ) (به کفر، گمراهی، نفاق و مشاجره نیز، تفسیر شده است).

۵- محکومیت نژادپرستی دینی

این آیه، هرگونه انحصار طلبی و نژادپرستی دینی را - که توسط دین یهود و مسیحیت در آیات قبل منعکس شده بود - محکوم نموده و به مسلمانان خطاب می‌کند که بدانند تنها کسانی که چون شما به همه‌ی پیامبران الهی ایمان داشته و خود را از الودگی شرک خلاص کنند و به دین حق - که همان اسلام است - ایمان بیاورند، هدایت شده‌اند و در غیر این صورت، از حق جدا گشته و در گمراهی خواهند بود.

پیام: ایمان نیاوردن یهود و نصاری از روی عناد، لجاجت و ستیزه‌جویی است، نه منطق و استدلال. «وَ إِنَّ تَوْلُوا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِفَاقٍ»

امام صادق علیه السلام شفاق و ستیزه‌جویی را کفر می‌دانند.

۱۳۸ آیه

واژه: **صِبْغَة** (صَبْغَة: رنگ‌آمیزی): نوع خاصی از رنگ‌شدن، رنگ‌آمیزی مخصوص.

- برای مطالعه دقیق‌تر این موضوع به مطلبی که در این باره در سایت سراج اندیشه منتشر شده است مراجعه نمایید)